

niste utegnili prijaviti, pa bi vseeno želeli dejavno sodelovati, pišite organizatorjem (na naslova *barbara.pregelj@guest.arnes.si* oz. *zoran.bozic@guest.arnes.si* ali pa na naslov Fakulteta za slovenske študije Stanislava Škrabca, Vipavska 13, 5000 Nova Gorica).

Barbara Pregelj in Zoran Božič
Univerza v Novi Gorici, Fakulteta za
slovenske študije Stanislava Škrabca
barbara.pregelj@guest.arnes.si,
zoran.bozic@guest.arnes.si

25. simpozij Obdobja – metode in zvrsti: Književnost v izobraževanju – cilji, vsebine, metode

Letošnji 25. simpozij Obdobja, ki ga prireja Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, bo potekal od 16. do 18. novembra 2006 v prostorih glavne stavbe Univerze v Ljubljani na Kongresnem trgu 12. S simpozijem ohranjamo tradicijo vsakoletnih mednarodnih znanstvenih srečanj, posvečenih aktualnemu preučevanju slovenskega jezika, književnosti in kulture. Letošnji simpozij bo osredotočen na premislek o književnosti v posebnih okoliščinah oz. v specifičnem procesu komunikacije, tj. v izobraževanju, ter pretres vprašanj, ki jih odpira sodobno premissljevanje o izobraževanju o književnih vsebinah.

Utemeljitev teme in okvirne vsebinske usmeritve

25. slovenistični simpozij Obdobja ima tako kot vsi predhodni ambicijo po znanstvenoraziskovalnem premisleku vprašanj, povezanih s temami jezika in književnosti z aktualnih vsebinskih in metodoloških

vidikov. Zato želimo privabiti strokovnjake iz Slovenije in iz tujine, ki se ukvarjajo z literarnim izobraževanjem in refleksijo te dejavnosti – univerzitetne učitelje in sodelavce na področju literature, literarnopedagoških disciplin, filozofije, estetike, gledališkopedagoških in drugih z literarno umetnostjo povezanih izobraževalnih področij, raziskovalce preduniverzitetnega literarnega izobraževanja in šolske prakse, raziskovalce literarne recepcije in produkcije v izobraževalnem procesu.

Temeljni namen letošnjega simpozija je torej pretres vprašanj, ki jih odpira sodobno premissljevanje o izobraževanju o književnih vsebinah. Neposredna spodbuda pa so reformni procesi na vseh stopnjah izobraževanja, še posebno bolonjski, ki nas motivirajo za nov premislek vloge literarnega izobraževanja tudi na univerzitetni ravni, kjer je bilo to doslej manj reflektirano.

Literarno izobraževanje ima veliko nalog in učinkov – od uvajanja posameznika v umevanje z jezikovno ustvarjalnostjo

upodobljenega sveta (kar ima posledice za posameznikovo domišljijo, empatijo, socializacijo, ustvarjalnost, zmožnost sporazumevanja, torej tudi za razvijanje cele vrste posameznikovih čezliterarnih zmožnosti/kompetenc) vse do posredovanja razgledanosti, potrebne za razvoj širših duhovnih, kulturnih in medkulturnih vrednot. Vse to je nepogrešljiv prispevek k enemu od štirih temeljnih stebrov izobraževanja za 21. stoletje, ki ga je Delorova komisija formulirala kot *učiti se biti*.

Poleg tega je literarno izobraževanje, kot kažejo mdr. aktualni odzivi na izobraževalne zamisli, pomembno gibalno promocije literature in vede o njej. Kar bomo o teh procesih razmislili in vanje vgradili danes, bo jutri vplivalo na vedenje o literaturi in (pre)vrednotenje z njo povezanih pojmov.

Vse to je razlog, da se tudi v organizacijskem okviru akademske slovenistike poglobljeno soočimo s to problematiko. Književno izobraževanje bo namreč uspešno in »konkurenčno« le, če bodo njegovi nosilci imeli jasne predstave, katere kompetence se z njim razvijajo pri naslovniki, katere vsebine jih podpirajo in katere strategije se kažejo učinkovite ter kakšen je prispevek tega izobraževanja v prid posamezniku in družbi. Čeprav so v preteklosti nekateri slovenski univerzitetni raziskovalci in učitelji nemalokrat razmišljali o literarno-izobraževalnih vprašanjih na več ravneh šolske vertikale, je v zadnjih letih to početje prešlo pod okrilje specializiranih raziskovalcev s področja literarne didaktike, drugih pa ni pogosto zanimalo. Tudi didaktika književnosti se je bolj ukvarjala s

preduniverzitetnim kakor z univerzitetnim literarnim izobraževanjem. Zdaj je priložnost, da se zapolnijo te vrzeli in da se slovenski in mednarodni javnosti poda celosten in z zornih kotov različnih disciplin zastavljen znanstvenoraziskovalni premislek o ciljih, vsebinah, metodah literarnega izobraževanja na vseh razvojnih in interesnih stopnjah, kjer poteka oz. kjer se z njim srečujejo razpravljavci simpozija.

Tematska področja

1. Cilji literarnega izobraževanja

Cilji, včasih poimenovani tudi temeljne usmeritve, vizije, so odgovor na vprašanje, kako naj bi naslovniki dojemali literaturo, kaj naj bi ob njej doživeli, spoznali, razumeli – bodisi temeljnega bodisi specifičnega, in k čemu naj bi prispevalo tako vedenje – katere kompetence naj bi razvili naslovniki literarnega izobraževanja, kakšno znanje naj bi pridobili, kako to izobraževanje prispeva k oblikovanju vrednot, v čem je njegov prispevek k (samo)zavedanju posameznika in družbe. V tem smislu je vprašanje o ciljih mogoče členiti takole:

- razvijanje literarnih kompetenc
  - zmožnosti literarne recepcije in produkcije;
- razvijanje (meta)vedenja o literaturi
  - raziskovanje, razumevanje, poimenovanje tekstno kontekstnih dejavnikov literarnega sistema in njihove vloge;
- kreativno pisanje kot cilj v literarnem izobraževanju;
- razvijanje bralne in književne kulture;

- prispevek literarnega izobraževanja k razvoju jezikovne, sporazumevalne zmožnosti in pismenosti;
- oblikovanje širšega vrednostnega sistema kot cilj literarnega izobraževanja – toleranca, empatija, nacionalno kulturna, medkulturna zavest ...;
- cilji literarnega izobraževanja na posameznih stopnjah izobraževalnega sistema;
- cilji literarnega izobraževanja v okviru študija (pouka) materinščine in tujih jezikov;
- cilji in učinki literarnega izobraževanja v kontekstu sodobnih dvoplastnih pojmovanj znanja kot tržne dobrine ali humanistične vrednote.

2. Vsebine

Predmet, jedro literarnega izobraževanja, kamor sodijo literarna dela, vsebine iz literarne vede in drugih »pomožnih«
družboslovno humanističnih disciplin, kot odgovor na vprašanje, kaj je vsebina izobraževanja oz. s čim je mogoče dosežati zastavljene cilje:

- vloga literarnega kanona in različnih žanrov;
- sodobna in starejša književnost;
- književne zvrsti in vrste – lirika, epika, dramatika, slovstvena folklor ...;
- izvirna in prevodna književnost;
- književnost v tujih jezikih;
- integralni tekst in odlomek;
- književnost in mediji;
- merila in dejavniki izbiranja literarnih besedil v izobraževalnih procesih;
- literarna zgodovina, teorija, primerjalna književnost idr. za razumevanje literature pomembne discipline kot vsebina literarnega izobraževanja;
- književnost kot vsebina drugih izobraževalnih področij v okviru humanistike, družboslovja, religiologije;
- vzgoja in izobraževanje kot tema slovenske literature.

3. Metode

V ožjem pedagoškem smislu so metode načini poučevanja in učenja oz. interakcije med učiteljem, naslovnikom in vsebino, odgovor na vprašanje, kako dosežati cilje. V širšem smislu gre tudi za pregled metod literarnega raziskovanja, ki vplivajo na izobraževalne procese, ter za definiranje in uporabo interdisciplinarnih raziskovalnih metodologij, s katero se ti procesi preučujejo:

- vpliv smeri v literarni vedi in literarno-raziskovalne metodologije na koncepte poučevanja literature nekoč in danes;
- prehod od raziskovalca k učitelju književnosti na različnih stopnjah;
- metodologija pedagoškega raziskovanja in aplikacija pedagoških spoznanj v literarnem izobraževanju;
- pomen čustveno motivacijskih (odnos do branja, stališča) in kognitivnih (predznanje, inteligentnost ...) dejavnikov branja na izbiro učnih strategij (vsebin in metod) na različnih stopnjah izobraževanja;
- komunikacijski – na naslovnika osredinjeni pouk književnosti;
- metoda šolske interpretacije in druge metode v književnem izobraževanju;
- ustvarjalne in poustvarjalne

- dejavnosti – cilj ali metoda literarnega izobraževanja?;
- usposabljanje za ubeseditev oz. nebesedno predstavitev literarnega doživetja, razumevanja, vrednotenja, raziskovanja, npr. esej, razprava, govorna, vizualna, gibalna predstavitev;
  - knjiga – literarno besedilo, berilo, učbenik, razprave – in drugi mediji kot vir književnega izobraževanja;
  - dodatne »zunajšolske« oblike literarnega izobraževanja in motiviranja.

4. Refleksije literarnega izobraževanja in vede o njem v teoriji in praksi nekoč in danes

Na simpoziju naj bi kritično pregledali tudi, kaj je bilo o književnem izobraževanju izrečenega pred to prireditvijo, kakšni so (bili) učinki literarnega izobraževanja, kako jih vidi kritična javnost in kaj se dogaja v sodobni teoriji in praksi v Sloveniji in zunaj nje:

- pogledi na literarno izobraževanje na posameznih stopnjah v teoriji, šolski praksi in v širši javnosti;
- literarni ustvarjalci o literarnem izobraževanju;
- vrednotenje rezultatov literarnega izobraževanja pri različnih generacijah in na različnih stopnjah;
- lastnosti in prizadevanja vidnih učiteljev književnosti nekoč in danes;
- didaktika književnosti kot veda o književnem izobraževanju.

Delovne oblike in jeziki simpozija

Simpozij bo potekal v obliki plenarnih predavanj in tematskih sekcij. Delovni

jeziki plenarnih zasedanj bodo slovenščina, angleščina in ruščina, v sekcijah in pri okroglih mizah pa je možna tudi raba drugih, zlasti slovanskih jezikov. Pred simpozijem bo izšla posebna brošura z povzetki predavanj v slovenščini, angleščini in ruščini.

Člani programskega in organizacijskega odbora

Predsednica simpozija:

Boža Krakar Vogel (Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani).

Člani:

Aleksander Bjelčevič, Miran Hladnik, Irena Novak Popov, Alojzija Zupan Sosič, Tomo Virk, Meta Grosman (vsi Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani), Mirjana Benjak (Univerza na Reki), Božena Tokarž (Univerza v Bielsko-Biali), Henry Cooper (Univerza v Indiani), Zvonko Kovač (Univerza v Zagrebu).

Strokovna sodelavka simpozija: Tjaša Alič (tjasa.alic@ff.uni-lj.si).

Tehnična urednica publikacij simpozija: Metka Lokar (meta.lokar@ff.uni-lj.si).

Udeležba na znanstveni prireditvi bo odlična priložnost za predstavitev novih raziskovalnih dosežkov, izmenjavo strokovnih mnenj, znanstveno sodelovanje ter ustvarjalno druženje s kolegi s slovenskih, evropskih in drugih univerz ali znanstvenih ustanov. Več informacij o prireditvi je na voljo na spletni strani Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik (www.centerslo.net/simpozij).

Boža Krakar Vogel

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta
boza.krakar@guest.arnes.si